

Sygn. akt I ACa 336/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 listopada 2013r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	<i>SSA Alicja Myszkowska (spr.)</i>
Sędziowie:	<i>SSA Dorota Ochalska - Gola</i> <i>SSA Joanna Walentkiewicz - Witkowska</i>
Protokolant:	st.sekr.sądowy Jacek Raciborski

po rozpoznaniu w dniu 6 listopada 2013r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **A. D. i I. D.**

przeciwko **Powiatowi Ł.**

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej oraz powoda I. D.

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 20 grudnia 2011r. sygn. akt II C 348/08

I. z apelacji pozwanego zmienia zaskarżony wyrok w pkt. 1, 2, 3, 4, 5 na następujący:

„1. oddala powództwo;

2. nie obciąża powodów obowiązkiem zwrotu kosztów procesu.”,

a dotychczasowy pkt. 6 wyroku oznacza nr 3;

II. oddala apelację powoda I. D.;

III. nie obciąża powodów obowiązkiem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym;

IV. przyznaje i nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Łodzi na rzecz radcy prawnego K. N. prowadzącej Kancelarię Radcy Prawnego w Ł. kwotę (...) (sześć tysięcy sześćset czterdzieści dwa) zł brutto tytułem wynagrodzenia za udzielenie powodowi I. D. nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 20 grudnia 2011 r. w sprawie z powództwa A. D. i I. D. przeciwko Powiatowi Ł. o zapłatę, Sąd Okręgowy w Łodzi zasądził od pozwanego Powiatu Ł. solidarnie na rzecz powodów A. D. i I. D. tytułem utraty wartości nieruchomości kwotę 110.263 złote z ustawowymi odsetkami od dnia 20 maja 2011 roku do dnia zapłaty i oddalił powództwo w pozostałej części oraz zasądził od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Łodzi tytułem nieuiszczonej opłaty sądowej od pozwu oraz wydatków poniesionych na biegłego tymczasowo ze Skarbu Państwa kwotę 6.618,30 złotych, jak również nie obciążył powodów pozostałą częścią opłaty sądowej od pozwu i wydatków na biegłych i nie obciążył powodów zwrotem części kosztów zastępstwa procesowego na rzecz pozwanego, a także zasądził od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Łodzi na rzecz pełnomocnika powoda kwotę 8.856 złotych, w tym 1.656 złotych podatku VAT, tytułem zwrotu kosztów nieopłaconego zastępstwa procesowego powoda I. D. z urzędu, (wyrok k. 423)

Powyższy wyrok zapadł na podstawie poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych, z których wynika, że powodowie są współwłaścicielami po 1/2 części nieruchomości położonej przy ul. (...), na odcinku drogi krajowej nr (...), w S., oznaczonej nr (...) o pow. 3.228 m², dla której urządzona jest księga wieczysta nr (...). Przedmiotową nieruchomość odziedziczyli po swoich rodzicach W. D. i K. D., przy czym każdy z powodów odziedziczył spadek po ojcu, jak i matce w 1/2 części.

W. D. zmarł w dniu 11 stycznia 1991 r., K. D. zaś w dniu 19 maja 2001 r. W. D. zmarł jako osoba rozwiedziona. K. D. po rozwodzie z mężem była właścicielem 1/2 części przedmiotowej nieruchomości.

Na mocy decyzji nr (...) z dnia 28 marca 2000 r. Wójt Gminy R., po rozpatrzeniu wniosku Referatu Inwestycji Urzędu Gminy R., ustalił dla Zarządu Gminy R. warunki zabudowy i zagospodarowania terenu dla inwestycji o nazwie: budowa kanału melioracyjnego wraz ze studzienkami zbiorczymi w celu odwodnienia terenu wsi S. w rejonie ul. (...) - G. (...) na gruncie położonym w S., gm. R.. W decyzji wskazano, że inwestycja wymaga pozwolenia wodno-prawnego Starostwa Powiatu Ł.

Wydanie powyższej decyzji oparto na zgromadzonej dokumentacji, w tym na oświadczeniu K. D. z dnia 3 stycznia 2000 r., w którym jako właściciel działki nr (...) wyraziła zgodę na przejście rurociągiem melioracyjno-deszczowym przez w/w działkę zgodnie z przedłożonym projektem pod nazwą „Odwodnienie terenu w S. położonego między ulicami (...)”. W oświadczeniu wskazano, że inwestorem jest Urząd Gminy w R..

Decyzją nr (...) z dnia 16 października 2000 r. Starosta Powiatu Ł. zatwierdził projekt budowlany i wydał pozwolenie na budowę kanalizacji deszczowej wraz z odwodnieniem terenu dla powyższego obszaru. Jako stronę wskazano Zarząd Gminy w R. Urząd Gminy R., a decyzję podpisał - z upoważnienia starosty - inspektor w Wydziale Budownictwa, Geodezji i Gospodarki Nieruchomościami.

K. D. w rzeczywistości nigdy nie wyraziła zgody na przeprowadzenie inwestycji na przedmiotowej nieruchomości. Jej oświadczenie z dnia 3 stycznia 2000 r. zostało przerobione przez S. P., projektanta rurociągu, poprzez skreślenie cyfr „(...)” i wpisanie cyfr „(...)”. Natomiast G. D., żona powoda A. D., podrobiła na tym oświadczeniu podpis K. D. w celu użycia dokumentu jako autentycznego. Za te czyny S. P. oraz G. D. zostali skazani prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Pabianicach, w sprawie o sygn. akt IV K 655/03.

Na podstawie pozwolenia na budowę na działce powodów wybudowany został rurociąg kanalizacji deszczowej i studzienki kanalizacyjne. Studzienki te są położone ponad powierzchnią gruntu powodów. Wybudowanie przedmiotowej instalacji miało doprowadzić do odwodnienia położonych w okolicy działek, w tym działki powodów, poprzez zapewnienie odpływu grawitacyjnego do rzeki N., ponieważ już w latach 90. dochodziło do zalewania tych

działek. Po wybudowaniu instalacji sąsiednie działki są odwodnione, jednak działka powodów nadal jest zalewana przez wody opadowe, w tym pochodzące z działki zajmowanej przez firmę (...), której poziom został podwyższony.

Wojewoda (...) w decyzji nr (...) z dnia 10 grudnia 2003r. na podstawie art. 156 § 1 pkt 2 i 4 w zw. z art. 157 § 1 i art. 158 § 1 k.p.a. stwierdził z urzędu nieważność decyzji nr (...) Starosty Powiatu Ł. z dnia 16 października 2000r.

o zatwierdzeniu projektu budowlanego i udzieleniu pozwolenia na budowę. W uzasadnieniu Wojewoda (...) wskazał, że jako inwestor w sprawie występował Referat ds. Inwestycji w Urzędzie Gminy R., podczas gdy rozstrzygnięcie zawarte w decyzji dotyczyło interesu prawnego gminy, a nie referatu w Urzędzie Gminy R., będącego jednostką pomocniczą zarządu. Wadą postępowania było również to, że wniosek o pozwolenie na budowę podpisał kierownik Referatu ds. Inwestycji Urzędu Gminy R. bez stosownego upoważnienia do występowania w imieniu i na rzecz Gminy R.. Zarówno Zarząd Gminy R., jak

1 referat w Urzędzie Gminy R., nie mając przymiotu strony w rozumieniu art. 28 k.p.a, nie mogły być podmiotami praw i obowiązków, jakie wynikały z decyzji administracyjnej. Ponadto w aktach sprawy dotyczących badanej sprawy brak jest dokumentów świadczących

o prawie do dysponowania na cele budowlane terenem poszczególnych działek. Znajdujące się w materiale dowodowym oświadczenia o wyrażeniu zgody na przejście rurociągiem melioracyjno-deszczowym przez poszczególne działki wystawiane były tylko przez jednego ze współwłaścicieli, brak jest natomiast oświadczeń od pozostałych współwłaścicieli poszczególnych działek, a tym samym nie zostało wykazane prawo do dysponowania nieruchomościami na cele budowlane.

W kolejnej decyzji nr (...) wydanej w dniu 19 stycznia 2004r., Wojewoda (...) uchylił decyzję Starosty Powiatu Ł. nr (...) z dnia 16 października 2000r. i umorzył postępowanie organu I instancji w przedmiocie odmowy wznowienia postępowania administracyjnego wskazując, że nieważność zaskarżonej decyzji została stwierdzona od dnia jej wydania, a wobec tego postępowanie wznowieniowe jest bezprzedmiotowe.

Następnie decyzją nr (...) z dnia 24 grudnia 2007r. Wojewoda (...) odmówił powodom przyznania odszkodowania od Starosty Powiatu (...) i od Wójta Gminy R. z uwagi na brak przedstawienia niebudzących zastrzeżeń dowodów pozwalających na ustalenie wysokości szkody i brak wykazania adekwatnego związku przyczynowego między wydaniem decyzji Starosty Powiatu Ł. z dnia 16 października 2000r. a szkodą, na którą powoływali się powodowie.

Przewyższenie terenu działek ościennych względem nieruchomości powodów ma wpływ na gromadzenie się wód opadowych na terenach graniczących ze sobą działek powoda

1 dealera samochodów, co utrudnia w tym rejonie użytkowanie tych działek.

Teren między działką powodów a drogą szybkiego ruchu z Ł. do P. jest w posiadaniu dealera samochodów, który na tym terenie wybudował salon sprzedaży samochodów oraz demonstracyjny tor przeszkód dla sprzedawanych tam samochodów.

Nie zostały wykonane drenaż instalacji i odpływy ze studzienek, skutkiem czego spływające z sąsiednich działek wody opadowe zalegają w studzienkach i zalewają działkę powodów.

Przy uzgadnianiu pasa operacyjnego wymagana jest wolna przestrzeń wynosząca 5 m po każdej stronie rurociągu. Z uwagi na postawione ogrodzenie szerokość pasa od strony ogrodzenia wynosi tylko 3 mb, a od strony rurociągu wynosi 5 mb. Powierzchnia pasa

operacyjnego na tym odcinku wynosi 720 m (90 mb x 8 mb), a na pozostałym odcinku 150 m² (15 mb x 10 mb), tj. łącznie 870 m².

Średnia cena nieruchomości w S. i w sąsiednich miejscowościach

• 9 9 • •

w gminie R. wynosi 80,11 zł za m . Wartość rynkowa 1 m nieruchomości pod budownictwo jednorodzinne wynosi natomiast 87,40 m .

Wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości określane jest na podstawie czynszów dzierżawnych gruntów przeznaczonych pod strefy ochronne sieci infrastruktury technicznej, w tym przypadku rurociągu lub w przypadku braku notowań takich czynszów w sposób pośredni jako suma zwaloryzowanych ułamkowych wartości gruntu w strefie ochronnej określanych na podstawie wartości gruntu nieobciążonego w analizowanym okresie czasu.

Objęta badaniem działka położona jest na terenie zurbanizowanym. Na działce posadowiony jest rurociąg i studzienka rewizyjna, co może stanowić utrudnienie dla właściciela przy jej czyszczeniu lub czyszczeniu rurociągu. Powierzchnia zajęta przez strefę ochronną wynosi 870 m². Wartość czynszu dzierżawnego dla działki posiadającej wymienione cechy wynosi 1.216, 61 zł rocznie (87,40 zł x współczynniki 0,08 i 0,2 x 870 m²). Stawka czynszu dzierżawnego za okres od 3 stycznia 2000r. do 4 lipca 201 lr. wynosi więc 13.991 zł (1.216, 61 zł x 11,5 roku).

Kwota 13.991 zł zwaloryzowana wskaźnikami cen i usług GUS na dzień 26 stycznia 2004r. wynosi 11.281, 36 zł. Odsetki od tej kwoty od dnia 26 stycznia 2004r. do dnia 4 lipca 201 lr. wynoszą 10.262 zł.

Łącznie wysokość czynszu dzierżawnego od dnia 3 stycznia 2000r. do dnia wyceny wraz z odsetkami od dnia 26 stycznia 2004r. do czasu wykonania opinii wynosi 21.543 zł (11.281, 36 zł + 10.262 zł).

Zajęta przez strefę ochronną powierzchnia 870 m nie może być wykorzystana dla zabudowy mieszkaniowej. Na skutek wybudowania sieci rurociągu deszczowego działka ta

r%2

może pełnić rolę działki rolnej, na której można prowadzić uprawy. Średnia cena 1 m

nieruchomości rolnych w S. i sąsiednich miejscowościach w gminie R.

2⁶ 2 wynosi 4,46 zł. Wartość rynkowa 1 m nieruchomości pod uprawy rolne wynosi 5,26 zł/m po

korekcie ceny średniej.

Wartość gruntu przeznaczonego pod budownictwo mieszkaniowe pomniejszona

o wartość gruntu pod uprawy rolne według cen aktualnych wynosi 71.461,80 zł (76.038 zł - 4.576,20 zł). Wartość ta zwaloryzowana wskaźnikami cen i usług GUS na dzień 26 stycznia 2004r. wynosi 57.387,12 zł. Odsetki od tej kwoty od dnia 26 stycznia 2004r. do dnia 4 czerwca 201 lr. wynoszą 52.876 zł.

Łącznie wysokość kwoty, o jaką została zmniejszona wartość ekonomiczna nieruchomości powodów, z uwagi na wybudowanie kanalizacji deszczowej z naliczeniem odsetek od dnia 26 stycznia 2004r. do 4 lipca 201 lr. wnosi po zaokrągleniu 110.263 zł (57.387,12 zł+ 52.876 zł).

W świetle powyższych ustaleń Sąd Okręgowy stwierdził w części zasadność wytoczonego powództwa i zasądził od strony pozwanej solidarnie na rzecz powodów kwotę 110.263 złotych z odsetkami ustawowymi od dnia 20 maja 201 lr. do dnia zapłaty. Sąd Okręgowy stwierdził bowiem, że zasada odpowiedzialności strony pozwanej została w niniejszej

sprawie przesądzona prawomocnym wyrokiem wstępnym z dnia 3 sierpnia 2010r. W konsekwencji zgodnie z art. 160 § 1-3 kpa w brzmieniu obowiązującym do dnia

1 września 2004r., przy uwzględnieniu treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 września 2003r. (K 20/02, Dz. U. z dnia 30 września 2003r.) Sąd uznał, że stronie, która poniosła szkodę na skutek wydania decyzji z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 kpa albo stwierdzenia nieważności takiej decyzji, służy roszczenie o odszkodowanie za poniesioną szkodę, chyba że ponosi ona winę za powstanie okoliczności wymienionych w tym przepisie. Do określenia takiego odszkodowania należało stosować przepisy Kodeksu cywilnego, z wyłączeniem art. 418 kc. Odszkodowanie przysługuje zatem od organu, który wydał decyzję z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 kpa, chyba że winę za powstanie okoliczności wymienionych w tym przepisie ponosi inna strona postępowania dotyczącego tej decyzji; w tym ostatnim przypadku roszczenie o odszkodowanie służy w stosunku do strony winnej powstania tych okoliczności. Przepis ten przewidywał zatem odszkodowanie za szkodę wyrządzoną przez organ administracji publicznej w związku z wydaniem decyzji, której wadliwość stwierdzono w opisany sposób.

Tymczasem w analizowanym stanie faktycznym poza sporem jest, że decyzja Starosty Powiatu (...) z dnia 16 października 2000r. została wyeliminowana z obrotu prawnego wskutek stwierdzenia jej wadliwości natury procesowej, co skutkowało stwierdzeniem jej nieważności decyzją Wojewody (...) z dnia 10 grudnia 2003r. Przy czym powodowie nie ponosili winy za powstanie okoliczności skutkujących stwierdzeniem nieważności tej decyzji.

Jednocześnie wskutek wydania powyższej decyzji na nieruchomości należącej do powodów został wybudowany rurociąg kanalizacji deszczowej, co spowodowało obniżenie jej wartości. Jest to uszczerbek majątkowy podlegający naprawieniu w sposób określony w art. 363 § 1 kc, wiążący się w sposób oczywisty z wydaniem tej decyzji w granicach typowości następstw. Natomiast Sąd Okręgowy uznał, że strona pozwana jako organ, który wydał przedmiotową decyzję nie ponosi odpowiedzialności za bezumowne korzystanie z nieruchomości, ponieważ nie jest podmiotem eksploatującym sieć kanalizacji, której elementem jest sporny rurociąg. Pozwany nie dysponuje również nieruchomością powodów w żaden inny sposób, co wyklucza możliwość dochodzenia od niego zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z niej jako równowartości czynszu dzierżawnego za okres objęty pozwem.

Nadto w ocenie Sądu Okręgowego strony pozwanej nie obciąża również jakość wykonania rurociągu, a także fakt niesprawności instalacji odwadniającej działkę powodów, gdyż nie był on podmiotem realizującym inwestycję, ani jej bezpośrednim wykonawcą.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy stwierdził, że zakres obowiązku naprawienia szkody przez pozwanego określa jedynie wartość, o którą obniżeniu uległa sama wartość części gruntu powodów wyłączonej obecnie spod zabudowy. Wartość tę powołany w sprawie biegły oszacował na kwotę 110.263 zł, i w takim zakresie Sąd uwzględnił wytoczone powództwo. W kwocie tej, zgodnie z żądaniem powodów, zawierają się również odsetki za okres od 24 stycznia 2004r. do 4 lipca 2011r. (data wyceny). Sąd uznał bowiem, że odsetki te są należne powodom jako odsetki od zaległych odsetek w myśl art. 482 § 1 kc. Zwłaszcza, że strona pozwany nie kwestionowała zasadności doliczenia kwoty należnej tytułem odsetek do kwoty odpowiadającej obniżonej wartości działki. W przedmiocie odsetek ustawowych od zasądzonego świadczenia Sąd Okręgowy orzekł w myśl art. 481 § 1 kc, zasądzając je od dnia 20 maja 2011r., tj. od dnia ostatecznego sprecyzowania żądania pozwu.

Wobec powyższego w pozostałym zakresie Sąd Okręgowy oddalił powództwo jako bezzasadne.

Na podstawie art. 98 § 1 kpc w zw. z art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd Okręgowy zasądził od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Łodzi kwotę 6.618,30 złotych tytułem części nieuiszczonej opłaty od pozwu oraz wydatków poniesionych tymczasowo na koszty biegłego.

Natomiast na podstawie art. 102 kpc Sąd Okręgowy nie obciążył powodów pozostałą częścią opłaty od pozwu i wydatków na koszty biegłego oraz kosztów udziału strony przeciwnej, z uwagi na sytuację majątkową i osobistą powodów, (uzasadnienie k. 424 - 426v)

Powód I. D. zaskarżył powyższy wyrok w części oddalającej powództwo, poprzez bezpodstawne niezasądzenie odszkodowania za szkodę z tytułu "nielegalnego korzystania z terenu 870 m działki budowlanej powodów przez fikcyjnego inwestora kanalizacji, skoro tym inwestorem jest "Referat ds. inwestycji w Urzędzie Gminy G." - nie mający statusu inwestora.

Dodatkowo powód zarzucił kwestionowanemu wyrokowi "rażącą niesprawiedliwość" oraz naruszenie:

1) art. 217 § 1 kpc, i art. 227 k.p.c, polegające na pominięciu wyjaśnienia i ustalenia istotnej dla sprawy okoliczności, czyli nieprzeprowadzenie prawidłowego postępowanie dowodowego poprzez bezpodstawne oddalenie wniosku powodów

o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego sądowego;

2) a także błędną wykładnię art. 363 § 1 kc.

Nadto powód wniósł o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego rzeczoznawcy na okoliczność sporządzenia odrębnej wyceny odszkodowania za nielegalne korzystanie ze wskazanej części przedmiotowej działki od dnia 3 stycznia 2000r. do dnia wyceny wraz z odsetkami od daty wezwania pozwanego do zapłaty czynszu dzierżawnego w dniu 26 stycznia 2004r. w postaci oferty zawarcia ugody.

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę kwestionowanego wyroku i zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów, tytułem utraconych do dnia złożenia apelacji pożytków z czynszu dzierżawnego kwoty 375.840 złotych oraz przyznanie pełnomocnikowi powoda ustanowionemu z urzędu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej, które nie zostały w całości ani w części pokryte, ewentualnie o uchylenie tego wyroku w zaskarżonym zakresie

1 przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, (apelacja powoda k. 444 - 445 i k. 447 - 448)

Strona pozwana także zaskarżyła powyższy wyrok apelacją w całości, z wyjątkiem punktu 2, zarzucając obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 363 k.p.c., poprzez wadliwą ocenę prawną, że szkoda wyrządzona poprzez bezprawne wydanie decyzji administracyjnej, w wyniku czego na nieruchomości powodów doszło do zbudowania budowli w postaci urządzeń kanalizacji deszczowej, nieczynnej wskutek braku zgody powodów na jej eksploatację, skutkuje obniżeniem wartości nieruchomości wobec wzniesienia tej budowli, a nie odpowiada kosztowi przywrócenia nieruchomości do stanu sprzed szkody, poprzez usunięcie tej budowli.

W konkluzji apelujący wniósł o zmianę wyroku w pkt 1 i 2 i oddalenie powództwa w całości oraz o zwrot kosztów procesu, w tym kosztów postępowania za I instancję, (apelacja pozwanego k. 436 - 438)

Sąd Apelacyjny poczynił dodatkowe ustalenia faktyczne:

Wybudowana sieć kanalizacji deszczowej i melioracyjnej obsługującej m. in. działkę powodów, jak i szereg działek w S. jest drożna i sprawna oraz spełnia zadania polegające na odprowadzeniu wód deszczowych, a także prawdopodobnie wód infiltracyjnych. Warunkiem właściwego wykorzystania sieci kanalizacyjnej jest podłączenie się odpowiednim przyłączem do odprowadzania wód deszczowych, bądź wykonanie szczegółowej melioracji na poszczególnych działkach. Idea realizacji systemu odwadniania terenu poprzez odprowadzanie wód deszczowych oraz melioracyjnych założona w projekcie technicznym wykonanym przez Biuro Melioracyjne była właściwa, mając na względzie podstawowe zasady projektowania sieci kanalizacyjnych. Wizja lokalna sieci potwierdza fakt jej prawidłowego działania, charakteryzującego się drożnością i utrzymywaniem optymalnych paramentów hydraulicznych pracy. Działka powodów jest zalewana - podtapiana wodami z opadów atmosferycznych, trafiających bezpośrednio na powierzchnię działki, jak i powierzchniowych spływów z okolicznych gruntów, charakteryzujących się wyższą rzędną terenową. Brak odprowadzenia tych wód do systemu kanalizacji powoduje stagnowanie wody na terenie. Choć istnieje możliwość przebudowy systemu kanalizacji bez utraty jej zdolności technologicznych, żeby usunąć jaz działki powodów, niemniej nie odbędzie się to bez negatywnego wpływu na potencjalne walory socjalno-bytowe,

przemysłowe, czy usługowe nieruchomości powodów. Dla pełnego odwodnienia działki powodów niezbędne jest wykonanie drenażu zwirowo-pospółkowego typu francuskiego z odprowadzeniem wód drenażowych i infiltracyjnych do istniejącej sieci kanalizacyjnej. Pod względem hydraulicznym istniejąca sieć pracuje właściwie, dzięki dużym spadkom podłużnym, zastosowaniu rurociągów z PVC i przeglebień w większości studni kontrolno-rewizyjnych, pełniących rolę osadników na piasek i inne zanieczyszczenia. Takie rozwiązania sprawiają, że konserwacja sieci może być wykonywana relatywnie rzadko i w miarę sprawnie technicznie bez specjalnego wykorzystania sprzętu wysokiej klasy.

Inwestycja w postaci działającego systemu kanalizacyjno-melioracyjnego podwyższyła wartość nieruchomości powodów w tym sensie, że w razie jakiegokolwiek inwestycji na tej działce istnieje możliwość podłączenia się do tego systemu w celu umożliwienia odprowadzenia wód deszczowych z tej nieruchomości. Gmina wybudowała główną sieć, natomiast poszczególne przyłącza do konkretnych działek miały być wykonane indywidualnie. Gdyby nie było tej kanalizacji działka powodów byłaby w istocie zalana wodą, gdyż jest położona niżej niż pozostałe grunty, dlatego nawet przy najmniejszych opadach woda spływa na ten teren. Tym bardziej, że ziemia jest nieprzeziąkliwa ze względu na komatację gruntu, m. in. w związku z instalacją kanalizacji. Projektant sieci przewidział rurociąg północny i południowy, których zadaniem jest odwodnienie wszystkich terenów znajdujących się w zasięgu tego rurociągu. Nie prawdą jest, że przeprowadzenie rurociągu przez działkę powodów nie odgrywa żadnej roli, gdyż w każdej chwili system może służyć też powodom, bo na każdej odległości może być zamontowane przyłącze, które odwodzi określoną część działki. Usunięcie rurociągu z działki powodów sprawi, że stosunki wodne na tym terenie pogorszą się. Studzienka nr 8 w punkcie nr 18 jest częścią całej instalacji, nie była wznoszona wcześniej poza tym projektem. Istnieje możliwość przyłączenia do studzienki nr 8, ale ograniczyłoby to korzystanie z tej kanalizacji przez osoby z północy i południa tej działki. Taką sieć buduje się od punktu najniższego do najwyższego. Każda z wersji przeniesienia rurociągu wiąże się z koniecznością obciążenia innej działki i uzyskania zgody właścicieli. Dla ochrony rurociągu wystarczy strefa ochrony po półtora metra z każdej strony. Regulamin Zakładów (...) w Ł. został opracowany 12 lat temu, od tego czasu technika poszła bardzo do przodu, dlatego obecnie nie ma potrzeby wydzielenia pasa szerokości po 4 m z każdej strony rurociągu. Poza tym stron nie obowiązuje regulamin Z. Nadto w indywidualnych sprawach można starać się o zmniejszenie pasa służebności. Gdyby powodowie się o taką zgodę starali prawdopodobnie by ją dostali w razie konieczności. Kanalizacja jest położona płytko pod gruntem, co powoduje, że nie ma możliwości jej uszkodzenia przy budowie fundamentów. Dom ze ścianą z oknem można wybudować w odległości min. 4 m od granicy działki, a bez otworów 2 m od granicy.

Powinno być przeprowadzone postępowanie legalizacyjne przez inwestora. Rozebranie tej inwestycji byłoby nielogiczne, spowodowałoby zalanie tego terenu. Usunięcie rury w sensie fizycznym kosztowałoby ok. 200 zł/m, przy założeniu, że jest to długość 22 m, to kosztowałoby to 120 tys. zł.

(opinia pisemna biegłego z zakresu sieci sanitarnych i ochrony środowiska J. P.- k. 531 - 546 i ustna uzupełniająca - k. 578v - 579)

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacje powoda jest bezzasadna, zaś apelacja pozwanego jest zasadna.

Podniesione w zgłoszonym przez stronę pozwaną środkiem odwoławczym zarzuty obraży de facto zarówno prawa procesowego, jak i materialnego są trafne, gdyż w świetle wniosków przeprowadzonej na etapie postępowania apelacyjnego opinii biegłego ds. ochrony środowiska i urzędzeń sanitarnych jednoznacznie wynika - wbrew stanowisku Sąd I instancji oraz powoda - że posadowienie na nieruchomości powodów przedmiotowej instalacji kanalizacyjno-melioracyjnej nie tylko nie obniżyło wartości tej nieruchomości, ale wręcz przeciwnie - zwiększyło jej wartość i atrakcyjność, umożliwiając w praktyce jej wykorzystanie dla celów socjalnych, usługowych, czy przemysłowych. Usunięcie tej instalacji z działki powodów, czy też jej przebudowa według któregośkolwiek z rozpatrywanych wariantów bezwzględnie obniżyłoby wartość tej nieruchomości (k. 543 - opinia biegłego).

Przeprowadzony przed Sądem Apelacyjnym dowód z powołanej opinii biegłego jest dodatkowo o tyle istotny, że w świetle wniosków tej ekspertyzy, przedmiotowy system kanalizacyjno-melioracyjny został poprawnie zaprojektowany, skonstruowany i wykonany i dobrze spełnia swoją funkcję. Nadto istnieją możliwości stworzenia w razie potrzeby dodatkowych podłączeń do tego systemu, co w razie konieczności umożliwi całkowite wyeliminowanie zalewania gruntu powodów.

W konsekwencji wbrew stanowisku powoda i Sądu I instancji w sprawie bez znaczenia pozostawał przeprowadzony przed Sądem Okręgowym dowód z opinii biegłego ds. oszacowania nieruchomości na okoliczność obniżenia wartości znacznej części gruntu powodów w związku z przedmiotową inwestycją, na czym skupił się Sąd I instancji.

Tym bardziej, że Sąd I instancji, na podstawie powołanej opinii biegłego rzeczoznawcy ds. wyceny nieruchomości uznał, że faktycznie wyłączony z możliwości jakiegokolwiek użytkowania jest pas nieruchomości powodów o powierzchni w sumie 870 m², podczas gdy zdaniem biegłego ds. ochrony środowiska i instalacji sanitarycznych, wobec współczesnych możliwości technicznych dla konserwacji przedmiotowego rurociągu wystarczy w praktyce pas o szerokości po 1,5 m z każdej strony rurociągu, co stanowi znacznie mniejszy obszar, niż stwierdził Sąd I instancji. Poza tym osadzenie rurociągu płytko w gruncie powoduje, że de facto nie skutkuje to wyłączeniem znacznej części powierzchni działki powodów od możliwości jej wszechstronnego wykorzystania, w tym ewentualnej zabudowy. Przedmiotowy rurociąg biegnie praktycznie przy granicy działki powodów, 1,5 m od ogrodzenia, co powoduje że powodowie i tak nie mogliby w znacznym zakresie tej części terenu wykorzystać pod zabudowę, gdyż zgodnie z prawem budowlanym nie można wznosić budyneków z otworami w odległości mniej niż 4 m od granicy terenu, a bez otworów w pasie o szerokości mniej niż 2 m (k. 544 - 545 i k. 578v).

Wobec powyższego, odmiennie od stanowiska Sądu I instancji Sąd Apelacyjny uznał, że w przypadku powodów, w wyniku powstania przedmiotowej instalacji na części ich gruntu - wprawdzie bez ich zgody - nie doszło jednak do wyrządzenia szkody - tj. obniżenia wartości tej nieruchomości, a wręcz przeciwnie zyskała ona na wartości i atrakcyjności. Zwłaszcza, że wysokość odszkodowania dochodzonego w oparciu o ówczesnie obowiązujący art. 160 kpa jest ustalana zgodnie z odesłaniem przewidzianym w art. 160 § 2 kpa, tj. na podstawie art. 363 § 2 kc. Wysokość odszkodowania powinna zatem wyrównywać różnicę pomiędzy obecnym stanem majątkowym poszkodowanego a tym stanem, jaki by istniał, gdyby nie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę, tj. hipotetycznym (wyrok SA w Warszawie z 1-11.2013r., I ACa 350/12, opubl. w LEX nr 1271990).

Nadto należy podnieść, że choć bez wątplenia do powstania przedmiotowej instalacji kanalizacyjno-melioracyjnej doszło z naruszeniem prawa, to jednak nie bez znaczenia pozostaje okoliczność, że system ten działa sprawnie i spełnia swoją funkcję tak w stosunku do gruntu powodów, jak i pozostałych mieszkańców okolicy, stąd ewentualne usunięcie tej instalacji z gruntu powodów byłoby bezcelowe, wręcz irracjonalne, nie mówiąc o znacznych kosztach takiej operacji (w samym tylko przypadku powodów wyniosłoby to ok. 120 tys złotych - k. 578v - 579). Poza tym powodowie nie wyrazili zgody na usunięcie przedmiotowej inwestycji z ich terenu, co bezprzedmiotowym czyniło dalsze rozważania w tej kwestii.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny uznał sformułowane w apelacji powoda zarzuty za chybione, stanowiące w istocie, w części dotyczącej rozstrzygnięcia w zakresie oddalenia przedmiotowego powództwa, jedynie polemikę z poprawnymi ustaleniami oraz trafnymi w tym zakresie rozważaniami Sądu I instancji. Szczególnie, że domagając się odszkodowania z tytułu "dewastacji" przedmiotowej nieruchomości powodowie w praktyce nie sprostali ciężarowi rozkładu dowodu okoliczności, z których próbowali wywodzić skutki prawne (art. 6 kc), bowiem nie zdołali wykazać, że w wyniku powstania przedmiotowej instalacji faktycznie doszło do jakiegokolwiek dewastacji ich nieruchomości. Natomiast w zakresie żądania zapłaty czynszu za bezumowne korzystanie z przedmiotowej nieruchomości Sąd Apelacyjny podzielił zaprezentowany w tym względzie pogląd Sądu Okręgowego, będąc przy tym związany treścią prawomocnego wyroku wstępnego z dnia 3 sierpnia 2010r. (k. 282), od którego powodowie nie wywiedli apelacji.

Dodatkowo odnosząc się do zrzutów z apelacji powoda należy wyraźnie podkreślić, że w niniejszej sprawie w pierwszym rzędzie istotę sporu stanowiła kwestia, czy w wyniku wykonania przedmiotowego systemu kanalizacyjno-

melioracyjnego doszło do obniżenia wartości nieruchomości powodów (w tym szczególnie, czy i jakie funkcje spełnia ta instalacja, jak wyglądałaby sytuacja na działce powodów bez tej instalacji, jakie ewentualne negatywne skutki posadowienia tej instalacji nastąpiły na działce powodów?), w drugim rzędzie dopiero - w zależności od treści odpowiedzi na to pierwsze zagadnienie - ewentualne oszacowanie tak zdefiniowanej szkody. W efekcie - wbrew stanowisku powodów - w sprawie nie zachodziła konieczność dopuszczenia w sprawie kolejnego dowodu z opinii biegłego na okoliczność oszacowania wartości tej nieruchomości i ewentualnego obniżenia tej wartości, skoro z kluczowego dla sprawy dowodu z opinii biegłego ds. ochrony środowiska i urzędzeń sanitarnych jednoznacznie wynika, że przedmiotowa inwestycja nie spowodowała obniżenia wartości nieruchomości powodów. Poza tym domagając się dopuszczenia dowodu z opinii innego biegłego strony, szczególnie apelujący powód powinien był wskazać przyczyny, dla jakich nadal formułuje taki wniosek, mimo dopuszczenia przez Sąd dowodu z uzupełniającej, ustnej opinii powołanego w sprawie biegłego, do czego zresztą odniósł się w pisemnych motywach rozstrzygnięcia Sąd I instancji (k. 426). Tymczasem apelujący powód I. D. - notabene reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika - podniósł w tym zakresie jedynie argument, że strony wносиły zastrzeżenia oraz o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego, co nie deprecjonuje dokonanej w tym względzie, powołanej oceny Sądu I instancji.

Poza tym uwadze apelującego powoda umyka okoliczność - do czego odniesiono się już wyżej - że powodowie nie zdołali wykazać legitymacji procesowej biernej strony pozwanej, szczególnie w zakresie żądania wynagrodzenia w postaci czynszu za bezumowne korzystanie z nieruchomości (utrata pożytków w takiej postaci), zatem czynienie jakichkolwiek dalszych ustaleń na tę okoliczność było w sprawie bezcelowe.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 386 § 1 kpc, na skutek apelacji strony pozwanej Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok w punktach: 1,2,3,4 i 5 i oddalił powództwo jako bezzasadne (pkt 1) oraz na podstawie art. 102 kpc nie obciążył powodów obowiązkiem zwrotu kosztów procesu (pkt 2), a zawarte w punkcie 6 zaskarżonego wyroku rozstrzygnięcie w przedmiocie przyznania wynagrodzenia pełnomocnikowi jednego z powodów za pomoc prawną udzieloną z urzędu oznaczył jako pkt 3 tego wyroku.

Na podstawie art. 385 kpc Sąd Apelacyjny oddalił jako bezzasadną apelację powoda I. D..

Na podstawie art. 102 kpc w zw. z art. 108 § 1 kpc Sąd Apelacyjny nie obciążył powoda obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, z uwagi na jego sytuację materialną i osobistą.

Na podstawie § 2 ust. 1 - 3, § 6 pkt 7 i § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2002r. Nr 163, poz. 1348), Sąd Apelacyjny przyznał i nakazał wypłacić Skarbowi Państwa - Sądowi Okręgowemu w Łodzi na rzecz profesjonalnego pełnomocnika powoda I. D. kwotę 6.642 złotych brutto tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.